

НАД ПЕСНИЧКОМ
ЗБИРКОМ
ИЗВОР НА ДЛАНУ
МИОДРАГА
Д. ИГЊАТОВИЋА

Радмила Грујић
(*rada.evdokia@hotmail.com*)
Београд

Извор на длану

Једна жива жила низ дланове се слила
Подмећем под њу усне и шкољку – длан
а из кладенца огласи се чаробница вила
и пита: видиш ли лице своје, ноћ ил' дан?

Пољупцем китим воду – грозд на камену
С њом испијам злато сунца и плавет неба
Осећам да судбина ми руку држи на рамену
и пита ме: колико ти још времена треба?

А ја кажем: бршљан сам свит уз Божје стабло
и путујем само да сазнам крај свога пута
Овде жеђ тајим ко латица и ко суво тло
Путујем јер беспућем ми душа још лута

А по небу и Сунце кружи као грабљивица
Осећам како прашина сипи из свих ствари
У кладенцу смеје се небо ал' без мог лица
Док се мени бисерна кап још на усни зари

Рефлексија на песму из богословског угла:

Предиван наслов песмарице и сâма песма! Љубавна! Свака је песма љубавна, али зависи коме или чему смо срце поклонили.

Живот је стално путовање, а ми путници. Вода песника сусреће и прати на сваком његовом кораку. Вода – извор вештаственог живота, извор који утољује („тажи“) телесну жеђ, али не и жеђ за Жуђеним.

Сливајући се са песниковог длана у млазу, вода гргори и ромори као да из њега извире. Дланови су источници нашег рада и потврдници нашег миловања. Управо како пева наш песник, са водом смо повезани животно и примамо је „пољупцем“, као љубав материје (њена податност), али са узвратном љубављу према тој материји и осећањем судбинске везе и најпријатније везе са Богом, како то доживљава наш песник као „бршљан свит уз стабло Божје“. У ствари, Божји длан је тај Источник Живота, длан Жуђеног Кога смо жедни, који напаја Водом Живом сву васељену.

Али ту се уплиће чаробница (ђаво) да песника смути и заслепи да у њој не препозна ту Воду, него да га чвршће привеже уз привремену, од које ће стално жеднети. – *Вера твоја сѝасла те је* – каже Христос Самарјанки на кладенцу Јаковљевом, да кроз ову привремену воду, на коју и ђаво полаже право, будеш призвана и приведена ка Води Живој, од вечности и за вечност. А наш песник не види у води Христа него само лепоту

Његове творевине, (свелепоту – панкализам), усађену у сву творевину, и диви се твари уместо Творцу. Зато му и ђаво (чаробница-вила) у томе свесрдно помаже. Дужни смо Богу, да дивећи се творевини дивимо се Самом Творцу, али тако да не везујемо срце за творевину него за Творца. У супротном – ђаво нас, с пуним правом, раздужује од тог дуга.

Шта, заправо, ту тражи незвана сапутница – чаробница-вила?

Чаробница користи своје право. Она је ту да му веже срце за творевину, да му као „судбина држи руку на рамену“, да га пресреће, збуњује, застрашује. Она је као „плетисанка“ Лазе Костића из његове песме „Међу јавом и мед сном“, која снове плете и уплиће се у божанску творевину – вара човека кроз творевину – као пророчица која нешто „зна“, али најважније не зна – вољу човекову. Зато песника искушава питањем да ли у кладенцу види „лице своје, ноћ ил’ дан“?

Судбина је у твојим рукама, песниче! Надмудрио си је, дајеш јој прави одговор: „бршљан сам свит уз Божје стабло“. Али као да сâм не верујеш у то? У задњој строфи надмудрила је она тебе, јер како се држиш за Божје стабло ако своје лице не видиш у твари као њен господар и син Божји? „У кладенцу смеје се небо ал’ без мог лица/ док се мени бисерна кап још на усни зари“. Видиш небо у кладенцу како се смеје, и помишљаш да се оно теби подсмева. Да ли мислиш да ти се то Бог руга, да те је оставио и да се испунило лукавство

чаробнице? Зар тако нешто може Бог учинити оном који за себе тврди: „бршљан сам свит уз Божје стабло“? Зар се због сумње коју ти је убацила вила „бршљан“ развио и одлепио од Божјег стабла? *А ко њосумња...* (упореди: Мк. 11, 23–24; Рим. 4, 20–25).

Али, шта је то, песниче, у задњој строфи? Немој овој лепој љубавној песми да поквариш крај. Умио си лице своје и изљубио си се са чудесном водом „бисерних капи“, дао си јој срце своје, зашто се лице твоје не огледа у њој? Поделио си са њом своје љубавне осећаје, узвратио си јој пољупце, јер се само теби дала а не чаробници – узурпатору и манипулатору, која те је замајала да не видиш Бога и себе него, напротив, да помислиш да ти се Бог руга. Да, то је чаробница и хтела – да на сâмом кладенцу живота исиса сокове живота из тебе и наруга ти се: „Ево ти, да се увериш какав је твој Бог уз Кога си се везао као бршљан“! А неће ти вила придодати дане, Бог нам их продужава. Вила је дух палог света који у злу лежи и обмањује те. Магија је стални зачин људског живота, неминовна потврда нашег пада у грех. Не треба је звати, она се сама намеће и уплиће, али је треба правом вером одагнати.

Песниче, на твојем путу сунце жеже, угрожава ти живот, нема ро-се, него прах земаљски у свакој ствари, али Небо се не смеје теби него ти се осмехује, твојем подигнутом лицу к Њему у Којем си усликан и препознат као жива икона Његова. Бог нас

је створио Речју, али нас и даље држи на Свом топлом длану, у Својој благој шаци. Са Божјег длана Вода Жива, вода вечног живота, излива се и на твој длан да ти жеђ утоли, да те преобрази да више не жедниш. Заправо, да те призове Жуђеном.

Стихови ове песме су веома сликовити. Лепа песма не може имати тужан крај. То се не слаже са Божјом лепотом. Ова песма, у ствари, и нема краја, она се наставља. У њој је само осветљен један тренутак, урамљена једна слика са пута једног жарког летњег дана, у коме је песник доживео сладост освежења и оснажења кроз размењене пољупце са жуђеном водом. У том дану Бог му се тихо јавља жуборећи, дајући Се, пружајући му ужитак кроз материју – воду, сунце, звезде... Али, где је сладости, ту је и горчине којом ту сладост трују чаробњаци који испливавају из тамних дубина твари или човекове савести. Ако је Бог победник и песникова вера у Њега, ово је само још једно од бројних животних искушења кроз која се брусимо као злато које пролази кроз огањ да би се очистило и заблистало. Тако се и ми искушењима чистимо од рогобатне гордости, таштине овога света и приводимо смирењу да бисмо били у стању да учествујемо и заједничаримо у Земљи смиренних душа – Рају. То је само још једно искушење које нас приближава блаженој Истини пред којом опсене и варке губе своје мрачно дејство и сија вечити Дан у коме нема саплитања. А песма је вапај за Рајем.

Ипак је тужно што песник не види своје лице у том кладенцу, али није никакво чудо, јер је та вода пропадљива и на њу своје право полаже и нечиста сила, ђаво. А шта је Вода Жива? У Води Живој сваки се човек огледа осећајући радост заједничарења са Христом-Источником. Ко ту Воду тражи, неће ожеднети, наћи ће га она Сама јер му иде у сусрет. Окусиће Воде Живе и наш песник јер је на његовом животном путу свака стопа освештана храмовима Божјим у којима је Источник, Светиња над светињама – Часни Престо Христов, из кога истиче Вода Жива која се слива у човеково срце. Наш песник се није напио Воде Живе, није у њој видео лице Христа Спаситеља, и зато није видео ни своје лице, јер слично се огледа у сличном, човек у Богу. Он се за сада само рукама држи као „бршљан... свит уз Божје стабло“, а онда ће се и срцем везати за Њега као икона Божја, јер је на путу утабаном многовековним опитним хришћанским предањем наших православних предака.

Песма је мисија и сведочење човековог племенитог и божанског рода у условима огреховљеног света и Богом допуштених спасоносних искушења. Песма је упесмавање у песму Бога-Песника. Песниче, не одлази са кладенца тужан, твоје лице је уписано у кладенцу Воде Живе! Певај: *Господ је просветљење моје и Спасишћел мој, која ћу се бојати? Господ је заштитник живота мојега, која ћу се плашити?* (Пс. 26, 1) *Не предај ме душама оних који ме муче, јер уста-*

ше на ме сведоци неїраведни, и слаїа
неїравада сїму себе. Верујем да ћу ви-
деїти добра Госїодња у земљи живих.
Сїрїљиво чекај Госїода, јуначи се и
снажи се, срце моје, и поїрїи Госїода
(Пс. 26, 12–14).

Фуга о песнику

Не остављај ме свейше, не иди наивна ласїо.
Б. Миљковић

Уклета као земља песма из себе изниче
Жестока ватра у коју праведни стављају руке
Та шума зубатог коља у којој човек ниче

Песма је птица што ко крст свој осећа југ
Или ко перје снежни обрис Килиманџара
Песма је тек извод из заборављене приче

Она је сласт коју срчемо из коштане муке
Постоји и сан из кога само смрт пронице
У свакој нашој ватри вечности изгори дуг

Од предака нашег говора остаде вера стара
Избрисаше мора свуд по копнима наше луке
Песме су нам у сродству али на нас не личе

Благодарна тишино што кроз мук кујеш знање
Мртви рапсоди настањују језик наше наде
Песма је улица без кућа и плава небеска врежа

Благочивша моја речи твоје су куће и имање
У мој катастар беху уписани и ратар и руке
Ал' ништа од оног што прећуташе осушене приче

Песму опколише реке разливене до пешчане аде
Песму у неговор одвлачи јака космичка тежа
Кад песма буде плод песнику остане голо грање

Рефлексија на песму из бого-
словског угла:

Фуга¹ о иеснику је седам је-
згровитих тростиха разногласне
химне у име песника, усамљени-
ка, и песме, путнице-селице, који
се састају да би били растављени
и самују да би друге саставили и
повезали плодовима свога благо-
датног усамљеништва.

Песник признаје песми да
она из сїме „себе изниче“, јер је
потекла из песничке ризнице Бо-
га-Песника и Духом Светим исто-
чила божанску лепоту на „уклету“
земљу, са шумом „зубатог коља у
којој човек ниче“, где „жестока
ватра“ искушења гори, у коју (са-
мо) праведници смеју да „ставља-

¹ Фуга (лат.) – бежање, бекство; му-
зичка композиција за више гласова у
којој се исти став понавља; више разних
гласова, изгледа као да гласови један за
другим јуре и један од другог беже – нај-
важнији и уметнички најбогатији облик
контрапункта.

ју руке“, попут три старозаветна младића који су, не само руке него и сâми ушли у огањ мржње незнабожачке да посведоче својом смрћу своју истиниту веру, и Бог их зато прослави претворивши ватру у росу те живи и здрави изађоше из огња.

Песма је слободна „птица“, а југовина јој „крст“, беличаст „обрис Килиманџара“ који се вишином својом са Небом спаја, и заиста је „тек извод из заборављене приче“ о Рају у коме нас чека Бог, а песма је ту да нас ка Њему обрати и на ту сладост подсети.

„Она је сласт коју срчемо из коштане муке“, из суза, зноја и крви (Приче 16,24; Псалтир), у борби на живот и смрт, која прониче и у снове и у њима наставља да се пева, јер једино кроз ту муку, али и огањ покајања, изгоре наши греси – дугови у „вечности“ где је Земља живих. Ако нема покајања, *узалуд ранише, доцкан лежете, једете хлеб муке...* (Пс. 126, 2).

„Говор“ наших предака знао је само за веру и она остаде у наслеђе и кад нас „мора раселише“. Али остаде на таблицама наших срца оно најважније са вером повезано – наше песме, које на нас грешне не личе него личе на Бога-Песника од кога смо их примили и прихватили, као со и мед, као светлост и светост.

У „благодарној тишини“ и боготислију кује се наше „знање“, у коме је познање да нас та песма

ослобађа од стега, кућних зидова, крилима се узноси и наткриљује нас као „плава небеска врежа“. Јер њу певајући, давно су је за нас онадеждали наши мртви да кроз њу и даље живе у нама.

Песникове „блаженопочивше“ песме и сада живе, стекле су наследство „куће и имање“, јер су се оплодиле мукотрпним радом руку песника ратара и градинара, који је сачувао све оно што је вредно, а прогутао и прећутао испразне приче.

Око његове песме притичу реке, окружују је, разносе и разливају, али је себи привлачи висина космичка, одакле је и потекла, да је у „неговор“ сакрије. Али песник песму не присваја себи. Она је кроз песника само изданак донела, али припада свима, и раскрошњава се у свима. Песник је тога свестан: ако ли је себи присвоји, због његове себичности и гордости нестаће сва раскошна и бујна лепота њеног зеленила, а остаће само „голо грање“. Као што Иво Андрић каже: „Ми, пјесници, смо за борбу рођени; страсни смо ловци, али од плијена не једемо“ (Иво Андрић, *Ex ponto*, стр. 111), него њиме друге хранимо и не присвајамо улов који нам је Бог дао.

Примљено: 15. 4. 2019.
Одобрено: 16. 4. 2019.

□